

Тема: Договір доручення

Мета вивчення теми: дати уявлення про договір доручення, визначити предмет цього договору, його сторони, форму; розкрити юридичну характеристику договору доручення; засвоєння студентами основних прав та обов'язків сторін та основних положень цивільної відповідальності за невиконання або неналежне виконання договору доручення.

План лекційного заняття:

1. Загальна характеристика договору доручення.
2. Права та обов'язки сторін за договором доручення.
3. Припинення договору доручення.

Рекомендовані нормативно-правові акти:

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. (із змінами) № 435-IV (Глава 68). *Відомості Верховної Ради*. 2003. №№40–44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

1. Загальна характеристика договору доручення

Договір доручення – договір, за яким одна сторона (повірений) зобов'язується вчинити від імені та за рахунок другої сторони (довірителя) певні юридичні дії. Правочин, вчинений повіреним, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки довірителя.

Договором доручення може бути встановлено виключне право повіреного на вчинення від імені та за рахунок довірителя всіх або частини юридичних дій, передбачених договором. У договорі можуть бути встановлені строк дії такого доручення та (або) територія, у межах якої є чинним виключне право повіреного.

Юридична характеристика: консенсуальний; двосторонній (взаємний); може бути як оплатним, так і безоплатним.

Предмет. У договорі доручення або у виданій на підставі договору довіреності мають бути чітко визначені **юридичні дії, які належить вчинити повіреному** (тобто такі, які спрямовані або на здійснення прав та обов'язків іншої особи (довірителя), або на їх набуття, зміну, припинення для довірителя). Дії, які належить вчинити повіреному, мають бути правомірними, конкретними та здійсненими.

Сторони договору:

1) **Довіритель.** Довірителями можуть бути як фізичні, так і юридичні особи.

2) **Повірений.** Повіреними можуть бути як фізичні, так і юридичні особи.

Фізичні особи, які беруть участь у договорі доручення, мають бути повністю дієздатними. Це пояснюється тим, що за цим договором як довіритель, так і повірений – це особи, які здійснюють вольові дії, спрямовані на настання певних юридичних наслідків. У разі визнання довірителя або

повіреного недієздатним або обмеження його цивільної дієздатності договір доручення припиняється (п. 2 ч. 1 ст. 1008 ЦК України).

Строк договору. Договором доручення може бути визначений строк, протягом якого повірений має право діяти від імені довірителя.

Форма: загальні правила про форму правочинів.

Характер договору: є **фідуціарним правочином**, тобто таким, що ґрунтується на особливих довірчих відносинах сторін. Насамперед це стосується довірителя, який наділяє повіреного правом діяти у правовідношенні від його імені та набувати для нього прав та обов'язків. Довірчий характер знаходить свій прояв у тому, що, по-перше, цей договір має бути виконано особисто повіреним (ст. 1005 ЦК України); по-друге, договір доручення може припинятися при відмові від нього довірителя або повіреного (ч. 1 ст. 1008 ЦК України).

2. Права та обов'язки сторін за договором доручення

Права повіреного:

– на плату за виконання свого обов'язку за договором доручення, якщо інше не встановлено договором або законом. Якщо в договорі доручення не визначено розміру плати повіреному або порядок її виплати, вона виплачується після виконання доручення відповідно до звичайних цін на такі послуги;

– передати виконання доручення іншій особі (**замісникові**), якщо це передбачено договором або якщо повірений був вимушений до цього обставинами;

– повіреному, який діє як комерційний представник, довірителем може бути надано право відступати в інтересах довірителя від змісту доручення без попереднього запиту про це. Комерційний представник повинен в розумний строк повідомити довірителя про допущені відступи від його доручення, якщо інше не встановлено договором;

– відмовитись від договору доручення у будь-який час.

Обов'язки повіреного:

– вчиняти дії відповідно до змісту даного йому доручення. Повірений може відступити від змісту доручення, якщо цього вимагають інтереси довірителя і повірений не міг попередньо запитати довірителя або не одержав у розумний строк відповіді на свій запит. У цьому разі повірений повинен повідомити довірителя про допущені відступи від змісту доручення як тільки це стане можливим;

– виконати дане йому доручення особисто;

– повірений, який передав виконання доручення замісникові, повинен негайно повідомити про це довірителя. У цьому разі повірений відповідає лише за вибір замісника;

– повідомляти довірителеві на його вимогу всі відомості про хід виконання його доручення;

– після виконання доручення або в разі припинення договору доручення до його виконання негайно повернути довірителеві довіреність, строк якої не

закінчився, і надати звіт про виконання доручення та виправдні документи, якщо це вимагається за умовами договору та характером доручення;

- негайно передати довірителю все одержане у зв'язку з виконанням доручення.

Права довірителя:

- у будь-який час відхилити замісника, якого обрав повірений. Якщо замісник повіреного був указаний у договорі доручення, повірений не відповідає за вибір замісника та за вчинені ним дії. Якщо договором доручення не передбачена можливість вчинення дій замісником повіреного або така можливість передбачена, але замісник у договорі не вказаний, повірений відповідає за вибір замісника;

- у будь-який час відмовитись від договору доручення.

Обов'язки довірителя:

- видати повіреному довіреність на вчинення юридичних дій, передбачених договором доручення;

- забезпечити повіреного засобами, необхідними для виконання доручення (якщо інше не встановлено договором);

- відшкодувати повіреному витрати, пов'язані з виконанням доручення (якщо інше не встановлено договором);

- негайно прийняти від повіреного все одержане ним у зв'язку з виконанням доручення;

- виплатити повіреному плату, якщо вона йому належить.

3. Припинення договору доручення

Припинення договору:

1) Загальні підстави припинення договору. Відповідно до ч. 1 ст. 1008 ЦК України договір доручення припиняється на загальних підставах, встановлених для припинення договору – глава 50 ЦК України. Так, договір припиняється у разі виконання зобов'язання, яке з нього виникає, проведеного належним чином (ст. 599 ЦК України); за домовленістю сторін (ст. 604 ЦК України); неможливості виконання зобов'язання (ст. 607 ЦК України) тощо. Разом із тим, договір доручення не може припинятися переданням кредиторів відступного або внаслідок зарахування зустрічних однорідних вимог (ст.ст. 600, 601 ЦК України), адже це не відповідає суті відносин, які виникають із договору доручення.

2) Спеціальні підстави припинення договору:

- відмова довірителя або повіреного від договору. Довіритель або повірений мають право відмовитися від договору доручення у будь-який час. Відмова від права на відмову від договору доручення є нікчемною. Якщо повірений діє як підприємець, сторона, яка відмовляється від договору, має повідомити другу сторону про відмову від договору не пізніше як за один місяць до його припинення, якщо триваліший строк не встановлений договором. У разі припинення юридичної особи, яка є комерційним представником, довіритель

має право відмовитися від договору доручення без попереднього повідомлення про це повіреному;

– визнання довірителя або повіреного недієздатним, обмеження його цивільної дієздатності або визнання безвісно відсутнім;

– смерть довірителя або повіреного.

Якщо договір доручення припинений до того, як доручення було повністю виконане повіреним, довіритель повинен відшкодувати повіреному витрати, пов'язані з виконанням доручення, а якщо повіреному належить плата – також виплатити йому плату пропорційно виконаній ним роботі. Це положення не застосовується до виконання повіреним доручення після того, як він довідався або міг довідатися про припинення договору доручення.

Відмова довірителя від договору доручення не є підставою для відшкодування збитків, завданих повіреному припиненням договору, крім випадку припинення договору, за яким повірений діяв як комерційний представник.

Відмова повіреного від договору доручення не є підставою для відшкодування збитків, завданих довірителеві припиненням договору, крім випадку відмови повіреного від договору за таких умов, коли довіритель позбавлений можливості інакше забезпечити свої інтереси, а також відмови від договору, за яким повірений діяв як комерційний представник.

У разі смерті повіреного його спадкоємці повинні повідомити довірителя про припинення договору доручення та вжити заходів, необхідних для охорони майна довірителя, зокрема зберегти його речі, документи та передати їх довірителеві.

У разі ліквідації юридичної особи – повіреного ліквідатор повинен повідомити довірителя про припинення договору доручення та вжити заходів, необхідних для охорони майна довірителя, зберегти його речі, документи та передати довірителеві.

Питання для перевірки знань:

1. Дайте визначення та юридичну характеристику договору доручення.
2. Охарактеризуйте предмет договору доручення.
3. Охарактеризуйте особисте виконання договору доручення.
4. Назвіть та охарактеризуйте істотні умови договору доручення.
5. Назвіть та охарактеризуйте сторони договору доручення.
6. Охарактеризуйте права та обов'язки довірителя.
7. Охарактеризуйте права та обов'язки повіреного.
8. Назвіть підстави припинення договору доручення.